

استفانی کرونین

رضا شاه

وشکل گیری ایران نوین

ترجمه مرتضی ثاقب فر

نمایه مطالب

- معرفی نویسندگان ۷
۱. دیباچه [استفانی کرونین] ۱۱
- بخش یکم. دولت نوین** ۲۷
۲. مشروعیت سیاسی و پایگاه اجتماعی رضاشاه [هماکاتوزیان] ۲۹
- مشروطه خواهی و آشوب ۲۹
- یادداشتی درباره مشروعیت فرمانروا در تاریخ ایران ۳۱
- پایان آشوب ۳۵
- نخست وزیر رضاخان ۳۷
- استبداد و ناکامی در سازش ۴۶
- حکومت خودسرانه ۴۸
- روی گردانی سیاستمداران وفادار ۴۸
- روی گردانی زمین داران بزرگ و بازرگانان ۵۰
- روی گردانی و بیزاری مردان و زنان عادی و جماعت مذهبی ۵۲
- بیزاری و رویگردانی شاعران، نویسندگان و روشنفکران ۵۵
- رضاشاه در ۱۳۲۰ ..... ۵۷
۳. رضاشاه و تناقضات نوسازی ارتش در ایران [استفانی کرونین] ۶۴
- سازمان ارتش جدید، ۱۳۰۰ تا ۱۳۰۵ ..... ۶۵
- ارتش رضاشاه، ۱۳۲۰-۱۳۰۶ ..... ۷۳

- ۸۱ ..... مخالفت با رضاشاه در درون ارتش جدید، ۱۳۰۰ تا ۱۳۰۵
- ۹۲ ..... نسل افسران جوان‌تر: گروه محسن جهان‌سوز
- ۹۷ ..... نتیجه‌گیری

۴. مدرّس، جمهوری خواهی و به‌قدرت رسیدن رضاخان [وانسا مارتین] ۱۰۴

بخش دوم. روابط خارجی ۱۲۵

- ۱۲۷ ..... ۵. الغای قرارداد کاپیتولاسیون توسط رضاشاه [مایکل زیرینسکی]
- ۱۲۹ ..... رضاشاه که بود؟
- ۱۳۳ ..... استقلال روحانیت
- ۱۳۵ ..... اصلاحات قضایی
- ۱۳۶ ..... منافع بیگانه
- ۱۳۹ ..... پایان مأموریت میلیسپو
- ۱۴۰ ..... الغای کاپیتولاسیون
- ۱۴۷ ..... نتیجه‌گیری
- ۱۵۰ ..... سپاسگزاری

۶. تحقق ملت [افشین مرعشی] ۱۵۴

- ۱۵۹ ..... نشانه‌گذاری خطوط مرزی
- ۱۶۱ ..... مراسم آنکارا
- ۱۶۶ ..... مقالات احمد آقاوغلو در مطبوعات ترکیه
- ۱۷۰ ..... از آنکارا تا استانبول
- ۱۷۵ ..... نتیجه‌گیری
- ۱۷۵ ..... سپاسگزاری

۷. آموزش و پرورش در دوره‌ی رضاشاه [رودی ماتی] ۱۸۵

۱۸۷ ..... تجدّد - آموزش ابتدایی در تقابل با آموزش متوسطه

- ۱۹۲ ..... آموزش بزرگسالان و زنان
- ۱۹۴ ..... دانشگاه تهران
- ۱۹۶ ..... نظارت مرکزی و یکپارچگی
- ۲۰۱ ..... ناسیونالیسم
- ۲۱۰ ..... نتیجه‌گیری

۸. پیروزی‌ها و رنج‌های نوسازی مستبدانه در ایران [مهرداد بروجردی] ۲۱۹

- ۲۲۰ ..... دولت‌گرایی بُناپارت‌گونه
- ۲۲۶ ..... به‌سوی «جمهوری ادیبان» غیرمذهبی
- ۲۲۸ ..... میراث سکولارسازی مستبدانه

بخش چهارم. زنان ۲۳۳

- ۲۳۵ ..... ۹. برنامه‌گسترده برای زنان ایران «نو» [یاسمین رستم‌کلایی]
- ۲۳۹ ..... «زن گمراه» و اصلاح قانون خانواده
- ۲۴۵ ..... فراسوی آموزگاری و خانه‌داری: گسترش کار و اشتغال زنان
- ۲۴۹ ..... معنای حجاب و بی‌حجابی در دهه ۱۳۱۰
- ۲۵۹ ..... شیوه لباس پوشیدن برای ورود به مکان‌های عمومی
- ۲۶۳ ..... نتیجه‌گیری

۱۰. ممنوعیت حجاب و پیامدهای آن [هوشنگ شهابی] ۲۸۸

- ۲۸۹ ..... حجاب و پرده در ایران پیش از پهلوی
- ۲۹۲ ..... حجاب و دولت پهلوی
- ۳۰۱ ..... واکنش و ایستادگی
- ۳۰۵ ..... نتیجه‌گیری

بخش پنجم. ایلات و عشایر ۳۱۵

۱۱. رضاشاه و عشایر [کاوه بیات] ۳۱۷

(نمای کلی)	۳۱۷
۱۲. نمونه‌ی ایل شاهسون [ریچارد تاپر]	۳۲۷
پیشینه: عشایر در اواخر دوره قاجار	۳۲۸
سیاست‌های عشایری رضاشاه	۳۳۱
شاهسون‌های مُغان تا زمان خلع سلاح	۳۳۶
شاهسون‌ها در زمان رضاشاه	۳۴۱
نتیجه‌گیری	۳۵۱
مآخذ	۳۵۷
۱۳. رضاشاه و فروپاشی قدرت عشایر بختیاری در ایران [استفانی کرونین]	۳۶۰
ارتش و عشایر	۳۶۴
پیدایش «خوانین بزرگ»	۳۶۶
«خوانین بزرگ» و رژیم جدید در تهران	۳۶۹
حادثه شلیل	۳۷۱
خوانین بزرگ و دکتر میلسپو	۳۷۶
کشمکش‌های داخلی اتحادیه بختیاری	۳۷۹
افراد عادی ایل	۳۸۵
چهار لنگ	۳۸۷
دهقانان	۳۸۹
بختیاری‌ها و دولت متجدد: شورش سال ۱۳۰۸	۳۹۰

«بنام آنکه جان را فکرت آموخت»

معرفی نویسندگان کتاب

کاوه بیات: پژوهشگر مستقل مقیم ایران. او درباره تاریخ معاصر ایران و به‌ویژه تاریخ نظامی و سیاست‌های عشایری مقالات زیادی به زبان فارسی انتشار داده است.

مهرداد بروجردی: دانشیار علوم سیاسی در دانشگاه سیراکیوز (مدرسه شهروندی و امور عمومی ماکسول). او مؤلف کتاب روشنفکران ایرن و غرب: پیروزی پررنج بومی‌گرایی (انتشارات دانشگاه سیراکیوز، ۱۹۹۶) و سرویراستار مجموعه‌ای است که انتشارات دانشگاه سیراکیوز با عنوان روشنفکر امروزی و تاریخ سیاسی خاورمیانه منتشر می‌سازد. او قبلاً در «مؤسسه خاورمیانه در واشینگتن دی.سی» پژوهشگر مقیم، بورسیه بنیاد راکفلر در دانشگاه تکزاس در آوستین، و بورسیه دوره پس از دکتری در دانشگاه هاروارد بوده است.

هوشنگ شهابی: استاد روابط بین‌المللی و تاریخ در دانشگاه بوستون. او مؤلف کتاب اندیشه‌های سیاسی در ایران و نوگرایی دینی: جنبش‌های بخش ایران در زمان شاه و خمینی (انتشارات دانشگاه گرنل و آی.بی.تاوریس، ۱۹۹۰) است، و در ویرایش کتاب‌های اندیشه‌های سیاسی، جامعه و دموکراسی: مطالعات تطبیقی (انتشارات وست‌ویو، ۱۹۹۵) با آلفرد استپان، و رژیم‌های سلطانی (انتشارات دانشگاه جانز هاپکینز، ۱۹۹۵) با خوان لیتنس همکاری داشته است. مقالات او در نشریات فصلنامه علوم سیاسی، ددالوس، دیپلماسی و کشورداری، نشریه بین‌المللی مطالعات خاورمیانه، حکومت و مخالفان و سایر نشریات منتشر شده است.

استفانی کرونین: او دستیار آموزشی بنیاد میراث ایران در یونیورسیتی کالج نورث امپتون، و استادیار ارشد پژوهشی در رشته تاریخ، SOAS، دانشگاه لندن است. کتاب

ارتش و ایجاد دولت پهلوی در ایران، ۱۹۶۲-۱۹۱۰ (I.B.Tauris, 1997) از تألیفات اوست. کار کنونی او بررسی واکنش‌های فرعی به‌تجدد ایران است.

هماکاتوزیان: عضو دانشکده مطالعات شرقی دانشگاه آکسفورد و محقق افتخاری رشته اندیشه‌های سیاسی در دانشگاه اکستر است. او کتاب‌های زیادی درباره ایران معاصر منتشر کرده که عبارتند از: *اقتصاد سیاسی ایران جدید: استبداد و تجدیدنمایی در ایران ۱۳۵۷-۱۳۰۵* (Macmillan, 1981)؛ *مصدق و مبارزه برای قدرت در ایران* (I.B.Tauris, 1990) و *به‌تازگی دولت و جامعه در ایران: سقوط قاجارها و ظهور پهلویان* (I.B.Tauris, 2000) و *تاریخ ایران و اندیشه‌های سیاسی: دیالکتیک دولت و جامعه* (Routledge Curzon, 2003).

شیرین مهدوی: در تهران زاده شده و در مدرسه علوم اقتصادی و سیاسی لندن، دانشگاه یوتا و دانشگاه لندن تحصیل کرده است. در آغاز انقلاب ایران در مؤسسه تحقیقات اجتماعی (تهران) تدریس می‌کرد، در امور اجتماعی به پژوهش می‌پرداخت و مشاور دولت بود. اکنون پژوهشگر مستقل رشته تاریخ در دانشگاه یوتا است و درباره جنبه‌های گوناگون تاریخ ایران به‌ویژه با تأکید بر قرن نوزدهم مطالب زیادی نوشته است. کتاب: *به‌خاطر خدا، ثروت و میهن: حاج محمدحسن امین‌الضرب تاجر ایرانی قرن نوزدهم ۱۸۹۸-۱۸۳۴* (Westriew Press 1999) تألیف اوست. او با یک مهندس معمار ایرانی به‌نام رضا خازنی ازدواج کرده است.

افشین مرعشی: استادیار رشته تاریخ در دانشگاه ساکرمنتوی کالیفرنیا است. پژوهش‌های او بیشتر درباره تاریخ فرهنگی تجدد و ناسیونالیسم در ایران است. پایان‌نامه دکترای او *ایران ناسیونالیست: فرهنگ، قدرت و دولت، ۱۹۴۰-۱۸۷۰* (UCLA) نام دارد. *دانسامارتین: دانشیار رشته تاریخ خاورمیانه در دانشگاه لندن است. پژوهش‌های* مورد علاقه او عبارتند از تاریخ معاصر ایران، اندیشه‌های سیاسی و تشیع جدید. او مؤلف کتاب *اسلام و تجدد* (I.B.Tauris, 1989). خمینی بانی دولت اسلامی و سازنده ایران جدید (Routledge Curzon I.B.Tauris, 2000)، و همراه با سارا انصاری کتاب *زنان، دین و فرهنگ در ایران* (2001) را ویرایش کرده است.

رودی ماتی: دانشیار تاریخ در دانشگاه دلاور است. دکترایش را از UCLA گرفته و درباره دو سلسله صفوی و قاجار بسیار مطالعه کرده و مطلب نوشته است. او مؤلف

کتاب سیاست‌های بازرگانی ایران در دوره صفوی: *ابریشم برای نقره ۱۷۳۰-۱۶۰۰* (انتشارات دانشگاه کمبریج، ۱۹۹۹) است. همراه با بت بارون کتاب *ایران و فراسوی آن: رساله‌هایی به‌افتخار نیکی کدی (مزدا، ۲۰۰۰)* و با نیکی کدی *ایران و جهان پیرامونش: آثار متقابل فرهنگی و سیاست‌های فرهنگی* (انتشارات دانشگاه واشینگتن، ۲۰۰۲) را ویرایش کرده است.

یاسمین رستم کلایی: مدرّس رشته تاریخ و برنامه مطالعات درباره زنان در دانشگاه ایالتی کالیفرنیا، لانگ‌بیچ، است. او در سال ۲۰۰۰ رساله دکتری خود را با عنوان *نشریات زنان، آموزش و پرورش جدید، و دولت در اوایل قرن بیستم در ایران در دانشگاه UCLA* به‌پایان برد.

ریچارد تاپر: استاد رشته انسان‌شناسی با گرایش خاورمیانه در دانشگاه SOAS است. او در کشورهای ایران، افغانستان و ترکیه به پژوهش‌های میدانی پرداخته است. نوشته‌های او درباره ایل شاهسون شامل دو تک‌نگاری به‌نام‌های *چراگاه و سیاست* (آکادمیک پرس، ۱۹۷۹) و *عشایر مرزنشین ایران* (کمبریج، ۱۹۹۷) است. جدیدترین کتابی که زیر نظر او منتشر شده *سینمای نوین ایران* (I.B.Tauris, 2002) نام دارد.

مایکل زیرینسکی: در تهران در مدرسه بین‌المللی و در ایالات متحده آمریکا تحصیل کرده است. او استاد تاریخ جدید در دانشگاه ایالتی بویزی آیداهو است و از ۱۹۷۳ در آن دانشگاه به تدریس اشتغال دارد. پژوهش‌های اولیه او درباره روابط غرب با ایران در اوایل قرن بیستم است و مقالاتی درباره مناسبات رضا پهلوی با آمریکا و بریتانیا و نیز هیئت‌های مذهبی پرسبتری آمریکا در ایران در دوره رضاشاه چاپ کرده است.